

Τα Κάλαντα

Νικηφόρος Λύτρας , Κάλαντα 1872

«..Και θα 'ρθούν
χρονιάρες μέρες: Τα
Χριστούγεννα , και
τ' αφρόπλαστα
χριστόψωμά τους, πρώτα,
και τα Αϊ-Βασιλειού, με
των παιδιών τα κάλαντα,
και με των νερών τ'
αγιάσματα, τα Φώτα».

Τι τραγουδάς,
καλέ;

*Ήρθαν τα Χριστούγεννα!
Δε βλέπεις τι γίνεται στη
γη; Γέμισαν οι γειτονιές
με παιδιά!*

*«Χριστούγεννα! Περίχαρα η
καμπάνα κράζει κι η μάνα στο
παιδί και το παιδί
Χριστούγεννα! στη μάνα κι ο
κόσμος όλος τραγουδεί...»*

Να τα πούμε;

Η Γέννησις σου
Χριστέ ο Θεός
ημών ανέτειλε
τω κόσμω το
φως το της
γνώσεως

υπό αστέρος
εδίδασκοντο. Σε
προσκυνείν, τον
Ήλιον της
δικαιοσύνης

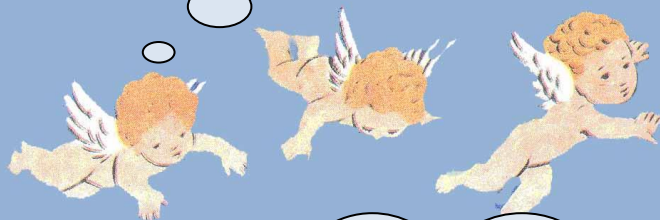
Εν αυτοί γαρ
οι τοις
άστροις
λατρεύοντες

και Σε γινώσκειν
εξ ύψους
ανατολήν, Κύριε
δόξα Σοι.

*Ακούστε πόσο
όμορφα λένε τα
κάλαντα τα
παιδιά!*

*Τι είναι
κάλαντα;
Εγώ δεν
ξέρω!*

*Τα κάλαντα είναι τραγούδια
θρησκευτικού και
λατρευτικού χαρακτήρα
που αναφέρονται στις πιο
σημαντικές γιορτές του
χρόνου: Χριστούγεννα,
Πρωτοχρονιά, Θεοφάνεια,
του Λαζάρου , των Βαΐων...*

*Θέλω να μάθω
κι άλλα!*

*Τα κάλαντα τραγουδούν
παρέες παιδιών, κυρίως,
γυρίζοντας από σπίτι σε
σπίτι.*

*Τα παλιά τα χρόνια
κρατούσαν το ομοίωμα
μιας εκκλησίας ή ένα
καραβάκι.*

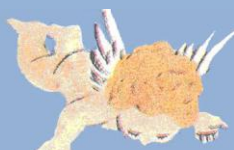
*Κρατούσαν κι ένα ραβδί
που σε όλη την Ελλάδα
θεωρούσαν ότι είχε
εξαιρετική δύναμη η
οποία μεταφερόταν σε
όποιον το άγγιζε. Το
έφτιαχναν την παραμονή
των Χριστουγέννων από
βελανιδιά, καρυδιά,
συκιά, κρανιά, αλλά και
άλλα δένδρα.*

Χριστούγεννα

**Και τώρα ας τραγουδήσουμε τα χριστουγεννιάτικα
κάλαντα**

ΚΑΛΑΝΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Πανελλήνια

Καλήν εσπέραν άρχοντες, αν είναι ορισμός σας,
Χριστού τη θεία γέννηση, να πώ στ' αρχοντικό σας.
Χριστός γεννάται σήμερον, εν Βηθλεέμ τη πόλει,
οι ουρανοί αγάλλονται, χαίρετ' η κτίση όλη.
Εν τω σπηλαίω τίκτεται, εν φάτνη των αλόγων,
ο βασιλεύς των ουρανών και ποιητής των όλων.
Εκ της Περσίας έρχονται τρεις μάγοι με τα δώρα,
άστρο λαμπρό τους οδηγεί, χωρίς να λείψει ώρα.
Σ' αυτό το σπίτι πού 'ρθαμε, πέτρα να μη ραγίσει
κι ο νοικοκύρης του σπιτιού χίλια χρόνια να ζήσει.

Χριστός γεννάται
σήμερα, εν Βηθλέεμ
τη πόλει, οι ουρανοί
αγάλλονται, χαίρει ἡ
κτίσις ὅλη

Εκ της Περσίας
έρχονται τρεις
μάγοι με τα
δώρα, ἄστρο
λαμπρό τους
οδηγεί, χωρίς να
λείψει ὥρα

Καλὴν ἐσπέραν
ἄρχοντες, ἀν
εἶναι ὀρισμός
σας, Χριστοῦ τη
θεία γέννηση, να
πῶ στ' ἀρχοντικό
σας

Εν τῷ σπηλαίῳ
τίκτεται, ἐν φάτνῃ
τῶν ἀλόγων, ὁ
βασιλεὺς τῶν
ουρανῶν καὶ
ποιητὴς τῶν ὅλων

Σ αὐτὸ το
σπίτι που
ῥθामε,
πέτρα να μὴ
ραγίσει

κι ὁ
νοικοκύρης
τοῦ σπιτιοῦ
χίλια χρόνια
να ζήσει.

Οι ευχές και τα παινέματα είναι το κυρίαρχο στοιχείο σε όλα τα κάλαντα. Οι καλαντιστές, τα παιδιά και οι νέοι, εγκωμιάζουν τα πλούτη και τη λεβεντιά του νοικοκύρη, την ομορφιά της κυράς του σπιτιού, τους πόθους των αγοριών και των κοριτσιών και ανάλογα την περίσταση τραγουδούν ξεχωριστά τραγούδια για τον παπά, το δάσκαλο, το γεωργό, το βοσκό, κλπ. Η αμοιβή τους είναι φιλοδωρήματα: χρήματα, αυγά, καραμέλες, κουλούρες, κ.α

*Αν όμως η πόρτα δεν
ανοίξει κι αν τα
παιδιά
δυσανεστηθούν, το
τραγούδι των
παιδιών κάθε άλλο
παρά το νοικοκύρη
επαινεί...*

Αφέντη μου,
στη κάπα σου
χίλιες
χιλιάδες ψείρες,

Άλλες γεννούν,
άλλες κλωσούν,
άλλες αυγά
μαζώνουν...

Ακούστε τι
λένε τα παιδιά
που δεν πήραν
φιλοδώρημα!

Πρωτοχρονιά

Η πρώτη του Γενάρη είναι για το λαό μας Πρωτοχρονιά. Η μέρα αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί τότε γιορτάζεται η μνήμη ενός από τους μεγαλύτερους Πατέρες της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, του Αγίου Βασιλείου.

Ο Μέγας Βασίλειος, γεννήθηκε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας το 330 και πέθανε το 378, κηδεύτηκε, δε, την 1η Ιανουαρίου του 379 μ.Χ., γι αυτό κάθε Πρωτοχρονιά γιορτάζουμε τη μνήμη του. Ήταν ένας από τα δέκα παιδιά του Βασιλείου, ο οποίος ασκούσε το επάγγελμα του καθηγητή ρητορικής στη Νεοκαισάρεια και η μητέρα του Εμμέλεια ήταν απόγονος οικογένειας Ρωμαίων αξιωματούχων. Αρκετά από τα αδέρφια του και τις αδελφές έχουν τιμηθεί μεταξύ των αγίων.

Την εγκύκλια παιδεία την έλαβε από τον πατέρα του, ενώ μετά την εκδημία του (γύρω στα 345) μετέβη στην Καισάρεια. Κατόπιν η ανάγκη του για περαιτέρω μόρφωση τον έφερε στην Κωνσταντινούπολη, όπου φοίτησε κοντά στο γνωστό δάσκαλο της εποχής Λιβάνιο και επακόλουθα στην Αθήνα (352). Στην Αθήνα γνωρίστηκε με το Γρηγόριο από την Καππαδοκία αναπτύσσοντας μία μεγάλη φιλία, εγγράφηκε στη σχολή του Χριστιανού φιλοσόφου Προαιρεσίου και παρακολούθησε τη διδασκαλία του, καθώς και τη διδασκαλία άλλων φιλοσόφων.

Μετά το τέλος των σπουδών του, ο Άγιος Βασίλειος επέστρεψε στην Καισάρεια και άρχισε να εξασκεί το επάγγελμα του διδασκάλου ρητορικής. Έπειτα από παρότρυνση της αδερφής του Μακρίνας, βαπτίζεται Χριστιανός, και αποφασίζει να αφιερώσει τον εαυτό του στην ασκητική πολιτεία και την μελέτη χριστιανικών βιβλίων. Χαρακτηριστικό της μεγαλοψυχίας του είναι, ότι μετά την βάπτισή του δώρισε στους φτωχούς και στην εκκλησία το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του. Τη μοναχική του ζωή την έζησε σε ένα κτήμα που διατηρούσε η οικογένειά του στον Πόντο. Το φθινόπωρο του ίδιου έτους ξεκίνησε ένα οδοιπορικό σε γνωστά κέντρα ασκητισμού της Ανατολής, επιθυμώντας να συναντήσει πολλούς ασκητές και μοναχούς για να γνωρίσει τον τρόπο ζωής τους. Όταν γύρισε στο Πόντο από το ταξίδι αυτό, μοίρασε και την υπόλοιπη περιουσία του και αποσύρθηκε στο κτήμα του επιθυμώντας να ζήσει πλέον ως μοναχός. Κατά την παραμονή του εκεί έγραψε ένα διάσημο μοναχικό κανόνα, που αποδείχθηκε ο πιο διαρκής από τους υπόλοιπους στην Ανατολή.

Ο Μητροπολίτης της Καισάρειας Ευσέβιος κάνοντας πράξη την Θεία Βούληση αλλά και την βούληση των χριστιανών της περιοχής χειροτόνησε τον Άγιο Βασίλειο πρεσβύτερο.

Ο Άγιος Βασίλειος υπήρξε υποδειγματικός Επίσκοπος. Βοηθούσε κάθε πεινασμένο, άρρωστο και αδικημένο με όσες δυνάμεις διέθετε. Υπήρξε πάντα υπερασπιστής, οδηγός και βοηθός του ποιμνίου του. Μεταξύ όσων έκανε για τους χριστιανούς της Καισάρειας, ήταν η ίδρυση του φιλανθρωπικού ιδρύματος "Βασιλειάδα".

*Σε αυτό το αξίωμα έμεινε έως το θάνατό του το
Δεκέμβριο του 379, σε ηλικία 48 ετών .*

*Όπως την παραμονή των
Χριστουγέννων, έτσι και
την παραμονή της
Πρωτοχρονιάς τα παιδιά
ή και οι ενήλικες
γυρίζουν από σπίτι σε
σπίτι και λένε τα
κάλαντα.*

*Αλλού κρατούν μήλο ή
πορτοκάλι και αλλού
καράβι χάρτινο η
αστέρι. Συνήθως
κρατούν χλωρό κλαρί
χτυπώντας στη ράχη
τους ενοίκους και
τραγουδώντας κάποιο
ευχετικό τραγούδι.*

*Ἦρθε πάλι νέον
έτος και στην
πρώτη του μηνός
ήρθα να σας
χαιρετήσω δούλος
σας ο ταπεινός*

*Ο Βασίλειος ο
μέγας Ιεράρχης
θαυμαστός εις την
οικογένεια σας να
’ναι πάντα βοηθός.*

****Οι εικόνες είναι από τα αναγνωστικά της Βιβλιοθήκης του Ι.Ε.Π:
«Αλφαβητάριο», εκδόσεις, ΟΕΔΒ, 1965 με εικονογράφηση που έχει γίνει από τον
Κ.Π. Γραμματόπουλο. Επίσης, «Αλφαβητάριο», «τα καλά παιδιά» εκδ. ΟΕΔΒ,
1950 του Επαμεινώνδα Γεραντώνη. Τα κάλαντα είναι από το βιβλίο της Γ.Σέργη
«Να τα πούμε;» εκδ. Φιλιππότη, Αθήνα 1999.*

Ας τραγουδήσουμε τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα!!!!

ΚΑΛΑΝΤΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Πανελλήνια

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά, φιλή μου δεντρολιβανιά
κι αρχή καλός μας χρόνος, εκκλησιά με τ' άγιο θρόνος.
Αρχή που βγήκεν ο Χριστός, άγιος και πνευματικός,
στη γη να περπατήσει και να μας καλοκαρδίσει.
Άγιος Βασίλης έρχεται, και δεν μας καταδέχεται,
από την Καισαρεία, συ 'σ' αρχόντισσα, κυρία.
Βαστάει πένα και χαρτί, ζαχαροκάντιο, ζυμωτή,
χαρτί και καλαμάρι, δες και με το παλληχάρι.
Το καλαμάριν έγγραφε, την μοίρα του την έλεγε
και το χαρτίν ομίλει, το χρυσό το καριοφύλι.

*Και φθάσαμε
στα Φώτα...*

Η βάπτιση του Χριστού έχει πολύ μεγάλη σημασία γιατί συμβολίζει τη παλιγγενεσία του ανθρώπου. Η λέξη Θεοφάνεια σημαίνει φανέρωση /αποκάλυψη του Θεού και αναφέρεται στην φανέρωση της Αγίας Τριάδας που έγινε κατά την βάπτιση του Χριστού.

Τα Θεοφάνεια λοιπόν –τα Φώτα, όπως συνηθίζουμε να λέμε, είναι για το λαό μεγάλη, θεότρομη γιορτή αφού, τότε αγιάζονται τα νερά και φεύγουν τα παγανά(κακά πνεύματα, δαιμόνια).

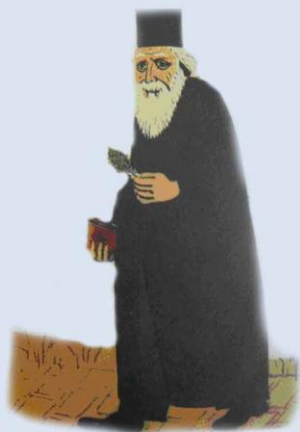

Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου
σου Κύριε
η της Τριάδος εφανέρωθη
προσκύνησις
του γαρ Γεννήτορος η φωνή
προσεμαρτύρει.
Σοι αγαπητόν Σε Υιόν
ονομάζουσα
και το πνεύμα εν είδει
περιστεράς
εβεβαίον του λόγου το
ασφαλές
Ο επιφανείς Χριστέ ο Θεός
Και το κόσμον φωτίσας δόξα
σοι.

Ο αγιασμός των νερών γίνεται αρχικά την παραμονή των Θεοφανείων στην εκκλησία και λέγεται «πρωτάγιαση ή φώτιση». Στη συνέχεια ο παπάς , με τον Σταυρό και την πρωτάγιαση , επισκέπτεται όλα τα σπίτια και αγιάζει ή φωτίζει, δηλαδή ραντίζει, με κλωνί βασιλικού όλους τους χώρους του σπιτιού. Την πρωτάγιαση τη ρίχνουν και στα κτήματα και στις βρύσες . Είναι το ασφαλές μέσο, με το οποίο διώχνονται οι Καλικάντζαροι.

**Έθιμο και των Φώτων είναι τα κάλαντα που λεν τα
παιδιά γυρίζοντας από σπίτι σε σπίτι. Όπως τα
Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά.**

ΚΑΛΑΝΤΑ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ

Πανελλήνια

Σήμερα τα φώτα κι οι φωτισμοί
και χαρές μεγάλες και αγιασμοί.
Κάτω στον Ιορδάνη τον ποταμό,
κάθ' η κυρά μας η Παναγιά.
Όργανο βαστάει, κερί κρατεί
και τον άϊ Γιάννη παρακαλεί.
Αϊ Γιάννη αφέντη και Βαφτιστή,
βάφτισε και μένα, Θεού παιδί
ν' ανεβώ πάνω στον ουρανό,
να μαζέψω ρόδα και λίβανο.
Καλή σου μέρα, καλή σ' εσπέρα,
καλή σου μέρ' αφέντη με την κυρά.

Γι αυτό
περιμένουμε κι
εμείς τα δώρα μας
από τον Αϊ Βασίλη
την παραμονή της
Πρωτοχρονιάς !!!

Το πιο ωραίο από όλα στις γιορτές είναι τα
δώρα! Πολλοί λένε πως το έθιμο των
δώρων συμβολίζει τα δώρα που πρόσφεραν
οι μάγοι στον Ιησού.
Ακόμα λένε πως ο Άγιος Βασίλης
εγκαινίασε το έθιμο δίνοντας βραβεία στα
φρόνιμα παιδιά.

Πότε θα
ξημερώσει να
πάρω τα
δωράκια μου;

Τι όμορφη
κούκλα
μπαμπάκα!
Ευχαριστώ

Να δούμε
τι δώρα θα
πάρουμε κι
εμείς!

**Θα μαζέψω χρήματα
από τα κάλαντα και
θα έρθω να αγοράσω
αυτό το ξύλινο
αλογάκι!**

**Εσύ τι θα κάνεις τα χρήματα
που θα μαζέψεις από τα
κάλαντα; Αν θες να μας πεις,
στείλε μας email στο
library@iep.edu.gr. Μην
ξεχάσεις να γράψεις το όνομα
και την τάξη σου. Μετά θα το
δεις αναρτημένο στην
ιστοσελίδα μας!!!**

ΤΕΛΟΣ

Μαρία Λυρατζή, για τη Βιβλιοθήκη του Ι.Ε.Π.

**Βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την συγγραφή των
κειμένων :**

Βελούδιος Θ., Αερικά –Ξωτικά και Καλικάντζαροι,
Copyright: Γ.Τσιβεριώτης Ε.Π.Ε..

Κυριακίδου –Νέστορος Άλκη , Λαογραφικά Μελετήματα,
εκδ.Νέα Σύνορα. Συλλογή Βιβλιοθήκης του Ι.Ε.Π.

Κουκουλέ,Φ., Βυζαντινών Βίος και Πολιτισμός, τ.στ
σε΄151, 1947, Συλλογή βιβλιοθήκης Ι.Ε.Π.

Λουκάτος Σ.Δημήτρης , Εισαγωγή στην Ελληνική
Λαογραφία, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας,
Αθήνα 1992. Συλλογή Βιβλιοθήκης του Ι.Ε.Π.

Μέγας Γ.Α , Ελληνικές Γιορτές και Έθιμα της Λαϊκής
Λατρείας, εκδ.Οδυσσέας, 1988. Συλλογή Βιβλιοθήκης του
Ι.Ε.Π.

Μερακλής Γ. Μιχαήλ, Ελληνική Λαογραφία, εκδ.Οδυσσέας,
Αθήνα 2004. Συλλογή Βιβλιοθήκης του Ι.Ε.Π.

Μολινός Στρατής Α., Τα Λαογραφικά του Δωδεκαημέρου,
εκδ.Φιλιππότης ,Αθήνα 1993. Συλλογή Βιβλιοθήκης του
Ι.Ε.Π.

Παπαθανάση –Μουσιοπούλου Κ., Παραδοσιακές
Εκδηλώσεις του Λαού μας, εκδ.Πιτσιλός ,Αθήνα 1992.
Συλλογή Βιβλιοθήκης του Ι.Ε.Π.

Πολίτης .Ν., Παραδόσεις, Τόμος Α΄ και τόμος Β΄, εκδ.
Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1994. Συλλογή Βιβλιοθήκης του
Ι.Ε.Π.

Ρωμαίος , Κ., Εμείς οι Έλληνες, Αθήνα 1984. Συλλογή
Βιβλιοθήκης του Ι.Ε.Π.

Σπυροπούλου , Ζωή , Μύθοι Περί Φυτών, εκδ.Ελληνικά
Γράμματα, Αθήνα 1999. Συλλογή Βιβλιοθήκης του Ι.Ε.Π.

Αναγνωστικά που χρησιμοποιήθηκαν

- Αλφαβητάριο «τα καλά παιδιά» εκδ. ΟΕΔΒ,
1950,Επαμεινώνδα Γεραντώνη

- Αλφαβητάριο ,εκδ. ΟΕΔΒ ,1965 του Γιαννέλη Σακκά
- Αναγνωστικό Γ' Δημοτικού, εκδ. ΟΕΔΒ 1964
 ,Β.Πετρούνια - Φ.Κολοβού - Σ.Σπεράνσα - Α.
Μεταλλινού.
- Αναγνωστικό Γ' Δημοτικού,εκδ. ΟΕΔΒ, 1967,
 Β.Πετρούνια - Φ.Κολοβού - Σ.Σπεράνσα - Α Μεταλλινού.
- Αναγνωστικό Δ' Δημοτικού, εκδ.ΟΕΔΒ, 1952, Δ.Ζηση
 και Κ. Ρωμαίου.
- Αναγνωστικό Ε' Δημοτικού, εκδ. ΟΕΔΒ, 1946, Δ.
 Κοντογιάννη –Γ. Μέγα- Π. Νιρβάνα , Δ. Ζήση.
- Αναγνωστικό Β' Δημοτικού, εκδ. ΟΕΔΒ, 1954,
 Β.Γ.Οικονομίδου.
- Αναγνωστικό Γ' Δημοτικού, Α. Βαρελλά, εκδ.ΟΕΔΒ,
 1975.
- Αναγνωστικό Έκτης Δημοτικού, εκδ. ΟΕΔΒ, 1954, Ε.
 Φωτιάδη, Η.Μανιάτη, Γ.Μέγα, Δ.Οικονομίδου, Θ.
 Παρασκευόπουλου.
- Αναγνωστικό Ε', εκδ. ΟΕΔΒ, 1974.
- Αναγνωστικό Στ' δημοτικού «Η Ζωή μας» Ν. Ε.
 Βουτυρά, 1929, εκδ. οίκος Δημητράκου.
- Αναγνωστικό Δ' Δημοτικού, εκδ. ΟΕΔΒ, 1961, 1970, Γ.
 Μέγα, Κ. Ρωμαίου, Σ.Δουφεξή, Θ. Μακρόπουλου
- Αναγνωστικό Στ' Δημοτικού, εκδ. ΟΕΔΒ, 1965.
- Αναγνωστικό Ε' Δημοτικού, εκδ. ΟΕΔΒ, 1956.
- Αλφαβητάριο, εκδ. ΟΕΔΒ, 1973.

Προτάσεις Ιδέες

**Γράψε την ιστορία στον υπολογιστή σου,
χρησιμοποιώντας έναν επεξεργαστή κειμένου.
Στείλε τη στο email:**

library@iep.edu.gr

με θέμα: «Μια ιστορία για τα Χριστούγεννα»

**Μην ξεχάσεις να συμπληρώσεις τα παρακάτω
στοιχεία:**

**Ονοματεπώνυμο, Ηλικία, Τάξη, Τηλέφωνο και
Διεύθυνση**

